

CALEA MĂNTUIRII

Săptămânal editat de Centrul de Studii Teologice-Istorice și de Prognoză Pastoral-Misionară al Facultății de Teologie Ortodoxă Arad.
Redactor fondator (1935): Preot Ilarion V. Felea. Apare cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Timotei, Arhiepiscopul Aradului

EDITORIAL

Sfinții Trei Ierarhi, „învățători ai Sfintei Treimi” și alternativele lor la crizele lumii moderne

Săvârșim în fiecare an la 30 ianuarie pomenirea Sfinților Trei Ierarhi, „îngerii cei pământesti și (...) oamenii cei ceresti”, „stâlpii Bisericii” - cum îi numeste iconografia sărbătorii, a lui „Vasile cel Mare, Grigorie de Dumnezeu cuvântătorul și Ioan Gură de Aur”. „Vasile, dumnezeiasca minune”, „cel ce poartă numele Împărăției”, „Grigorie dumnezeiescul glas”, „cel supranumit cu numele teologiei” și „Ioan luminătorul a toată lumea”, „cel cu numele cu adevărat plin de har”. Pomenirea „ierarhilor lui Hristos” o săvârșim întotdeauna în Biserică. Spunem aceasta întrucât, slujba sfinților, pomenirea lor în rugăciune, în organismul eclesial, mijlocește prezența, trecerea peste noi a harurilor acestor sfinți, nefiind doar simplă comemorare, doar aducere aminte. Înțelegând lucrurile din această perspectivă, spunem că pomenirea sfinților Ierarhi, ocrotitori ai învățământului teologic de la noi o săvârșim întotdeauna în Biserică, unde ne împărtășim de prezența lor, împreună liturghisind cu dâșii.

Desigur că mesajul Sfinților Trei Ierarhi rămâne mereu actual în cel puțin două direcții: aceea a teologiei care izvorăște din experiența vieții, sau altfel spus a teologiei experimentate în Biserică și a preoției mărturisite din adâncul ființei.

Sfinții Trei Ierarhi rămân însă pentru teologie, chipul desăvârșit al celor ce au teologhisit despre Sfânta Treime. Treimea Ierarhilor, devine astfel chipul Treimii din ceruri. Teologia treimică, exprimată într-un mod atât de adânc în cugetarea și scrisul Sfinților Trei Ierarhi i-a determinat pe iconograful bisericesc să-i numească „treime a ierarhilor” după chipul „Treimii din ceruri” pe care au mărturisit-o. În slujba sărbătorii Sfinților Trei Ierarhi, auzim de pildă: „Nu este un al doilea între aceștia trei; că fiecare își poartă vrednicia lui, nimeni întâiul părănd, și pe cei deopotrivă cu cinstirea înfrângând; ci mai vartos își împart unii altuia biruința, cu mare bucurie. Că nu încap într-un dâșii îndrăzneala pizmării, care strică buna înțelegere”. Sau într-alt

loc al slujbei auzim astfel „Iată țarina și turma voastră (adunarea credincioșilor - n.n.) pentru care prea mari dureri ați răbdat, adunându-se laolaltă și pe voi trei deopotrivă primindu-vă, are ca laudă de obște unirea voastră prea dulce”. Ca unui care au cântat Dumnezeiestii Treimi, cei trei Ierarhi sunt numiți: în iconografia bisericească „treime a Treimii” sau „treimea ierarhilor”; „cei trei prea mari luminători ai Dumnezeirii celei de trei ori mai strălucitoare decât soarele” și „treimea învățătorilor, cea frumos grăitoare”. Treimea ierarhilor mai este apoi numită și prin analogii cu simboluri ale cifrei trei atât din Vechiul cât și din Noul Testament. Textul liturgic îi numeste astfel: „Praștia lui David cea întreit împletită, funia de mătase roșie a lui Solomon” sau „biciul cel întreit împletit al Cuvântului”.

Ni se pare actuală astăzi, mai mult decât oricând, învățătura treimică a acestor trei Sfinți Părinți ai veacului de aur. Aceasta întrucât societatea de tip consumist în care trăim, tinde din ce în ce mai mult spre un individualism care neagă total dimensiunea comunitară a ființei umane. Mitropolitul Ioannis Zizioulas al Pergamului arată că omul modern „trăiește cotidian sub apărarea schemei antitetice dintre individ și totalitate. Viața lui comunitară nu mai este *comunio*, ci *societas*, iar reacția sa violentă la colectivism îl duce la individualism - care paradoxal este și premisa acestuia- de vreme ce nu are altă alegere” (*Creația ca Euharistie*, Editura Bizantină, București, 1999, p. 19.). Am enumerat deja cele două direcții spre care este orientat modernismul, și anume individualismul și colectivismul. Amândouă aceste direcții semnaleză pierderea categoriei de persoană. Persoana, care este structurată spre o relație de comuniune, este astăzi înlocuită de individ. Și astfel filosofia antropologică contemporană este incapabilă de a găsi o cale care să asigure coexistența particularului și a universalului, a „unuia”

Continuare în pagina 2

Pr. Lucian FARCAȘIU

PREDICA

Urcușul duhovnicesc

Duminica a XXXIII-a după Rusalii a vameșului și a fariseului

„Zis-a Domnul: Doi oameni s-au suit la templu, ca să se roage: unul fariseu și celălalt vameș. Fariseul, stând, așa se ruga în sine: Dumnezeule, îți mulțumesc că nu sunt ca ceilalți oameni, răpitori, nedrepti, adulteri, sau ca și acest vameș. Postesc de două ori pe săptămână, dau zeciuială din toate câte câștig. Iar vameșul, departe stând, nu voia nici ochii să-și ridice către cer, ci-și bătea pieptul, zicând: Dumnezeule, fii milostiv mie, păcătosului. Zic vouă că acesta s-a coborât mai îndreptat la casa sa, decât acela. Fiindcă oricine se înalță pe sine se va smeri, iar cel ce se smerește pe sine se va înălța.” (Luca 18, 10-14)

Din afirmația Mântuitorului, referitoare la vameș, că „acesta s-a pogorât mai îndreptat la casa sa, putem merge ușor cu mintea la felul în care cei doi protagoniști ai parabolei, vameșul și fariseul, au ajuns în templu să se roage: dacă s-au pogorât după ce au făcut rugăciunea lor, înseamnă că mersul la locul de rugăciune s-a efectuat printr-un gest de urcare, de nevoință, oarecum. Lucrul acesta este oglindit practic și în felul în care românii, în unele sate, își așezau templul, biserica, locul de închinare: pe cea mai înaltă colină din sat sau din proximitatea lui. În acest fel, mersul la biserică este un urcuș, o ieșire din dimensiunea lumii și o ședere în dimensiunea Împărăției lui Dumnezeu, la care nu se poate ajunge fără efortul de a urca. Gestul fizic de urcare, simbolizează, reflectă o dinamică interioară de desprindere din cele ale lumii în vederea alipirii și unirii vieții omenești cu cea dumnezeiască. Astfel, mersul la biserică în sine este un act de mărturisire de credință și o rugăciune, totodată, în forma lor de început.

Duminica aceasta pune mintea noastră în fața unei lucrări duhovnicești de o mare anvergură și cu o imensă miză: astăzi se anunță urcușul nostru înspre Golgota Răstignirii, unde Hristos Se răstignește pentru a omorî păcatul, moartea și stricăciunea care au prins rădăcini

adânci în viața noastră, a tuturor. Începe Triodul, perioada multelor și asprelor nevoințe duhovnicești! Suntem îndemnați să urcăm, adică să ieșim din comoditatea, sau din obișnuitul vieții noastre, din falsele certitudini pe care înșelător ni le oferă alipirea minții la știrile cele mai recente și să mergem pe calea frumoasă a Triodului, care ne va duce, pas cu pas, până la Taina Mormântului lui Hristos, până la Sâmbăta cea Mare, zi în care „tot trupul omenesc” este îndemnat la tăcere, apoi, în adâncă tăcere și liniște dumnezeiască, Triodul ne va da Penticostarului, care va rupe tăcerea prin îndemnul: Veniți de luați lumină din lumina lui Hristos!, iar atunci tot trupul care a stat în tăcere duhovnicească, va izbucni în strigăt de bucurie: Învierea Ta, Hristoase Mântuitorule, îngerii o laudă în ceruri, și pe noi pe pământ ne învrednicește cu inimă curată să Te mărim!

Suntem îndemnați la urcare, dar nu oricum, ci în această Duminică precum a urcat Vameșul din Evanghelie, care s-a dus la Templu să se roage, iar pentru că rugăciunea lui a fost un profund act de smerenie, a gusta din liniștea prezenței și lucrării harului dumnezeiesc în inima lui, care a făcut ca acesta să ”se întoarcă mai îndreptat la casa sa”.

Continuare în pagina 2

Pr. Ionel SCÂNTEIE

Din sumar

► Sfinții Trei Ierarhi (30 ianuarie)
pagina 3, Ioan-Claudiu Moca

► Sfântul Ioan Gură de Aur (347-407)
pagina 3, Amalia Stana

► Știri
pagina 4

Sfinții Trei Ierarhi, „învățători ai Sfintei Treimi” și alternativele lor la crizele lumii moderne

Urmare din pagina 1

și a „celor multi”. În societatea modernă, omul rămâne fără un sistem de referință transcendent, și de aceea sfârșește fie în masa uniformă a colectivismului consumist, fie într-o individualizare deznădăjduită.

Socotim în această situație că teologia treimică dezvoltată de Sfinții Trei Ierarhi, a unui Dumnezeu în Treime ce-și împărtășește Ființa cea Una prin comuniunea de iubire între persoanele Sale, ar putea rezolva cu succes criza filosofiei antropologice moderne. Astfel omul capătă „în tripersonalitatea divină, modelul paradoxal de existență în sine și în relație, în același timp”. Într-o astfel de accepțiune eu „nu îmi sunt suficient pentru a mă defini - ci - am nevoie de Celălalt” (Silviu Rogobete, *Ființa umană în perspectiva trinitară: noi tendințe în teologia contemporană occidentală*, în vol. „Erezie și Logos - contribuții ronâno-britanice la o teologie a postmodernității”, Editura Anastasia, 1996, p. 123).

Urcușul duhovnicesc

Urmare din pagina 1

Vameșul a făcut experiența rugăciunii de un singur gând, exprimat printr-un singur cuvânt: „Dumnezeule, milostiv fii mie păcătosului!” Nu căuta să justifice, să aducă motivații, să invoce circumstanțe atenuante, să-și diminueze păcătoșenia prin raportarea la alții, nu!, ci profund așezat în sine, a dat glas conștiinței care dorea să se întâlnească cu Creatorul și să-i spună totul, iar acel „tot” de mărturisit s-a comprimat într-o neîncetată rostire a cuvintelor: „Dumnezeule, milostiv fii mie păcătosului!” Alceva care să fie a lui nu a găsit în sine decât starea de păcătoșenie, și pe aceasta a spus-o lui Dumnezeu.

Fariseul a spus mai multe, dar cele care le spune nu erau ale lui, pentru că spune Mântuitorul: „fără de Mine nu puteți face nimic”, însă fariseul trăia în impresia înșelătoare că el făcea dreptățile pe care le-a enumerat și a căzut în înfumurare, drept pentru care harul nu și-a putut găsi loc în inima lui.

Să alergăm cu îndrăzneala nevoinței pe calea Triodului, punând început bun smerenia Vameșului!

MICĂ UNIRE, SĂ CREȘTI MARE!

**Pe-a vremii nemărginire,
În strai de sărbătoare
Întâmpin Mica Unire;
Dorindu-i: Să crești Mare!**

**Din dragoste de patrie
Urez românilor frați,
Prin toată viața să fie
Tineri și falnici ca brazil!**

**Pentru iubirea de glie
Primită de la străbuni,
Împart flori, cu bucurie,
La patrioții români.**

**Iar pe-a Unirii Câmpie
Las roua ochilor mei,
Spre frățescă rodnicie
În sămânța dragostei.**

**Pe drapel îngenuncheată,
Mă închin la Dumnezeu,
Să nu uite niciodată,
Țara mea și neamul meu!**

Mihai EMINESCU

Despre sfântul și Marele Sinod din Creta, 16-26 iunie 2016 Întrebări și răspunsuri (VI)

37. De ce a fost acceptată „numirea istorică de biserici” (art. 6) pentru comunitățile creștine eterodoxe?

Articolul 6 al documentului Relațiile Bisericii Ortodoxe cu ansamblul lumii creștine menționează că „Biserica Ortodoxă acceptă denumirea istorică a altor biserici și confesiuni creștine eterodoxe, fără a fi în comuniune cu ele”. Această formulare, care a născut ample dezbateri în cadrul Sfântului și Marelui Sinod, a fost considerată de unii critici ai documentelor drept o declarație eclesiologică a Sinodului, în sensul recunoașterii calității de Biserică a celorlalte comunități creștine. Deși au fost propuse și alte formule, diferite, pentru a indica organizarea creștinilor care s-au îndepărtat de la credința ortodoxă, în cele din urmă formula „denumire istorică de biserici și confesiuni creștine eterodoxe” a întrunit consensul tuturor delegațiilor Bisericilor Autocefale. De fapt, s-a acceptat ideea că termenul „biserică” poate avea și alte înțelesuri și uzanțe din perspectivă juridică, istorică, socială, culturală, decât înțelesul ontologic și teologic, folosit exclusiv pentru Biserica Ortodoxă. În contextul actual, legile care reglementează relațiile dintre cultele religioase creștine și statele europene folosesc în mod curent în titulatura oficială a acestora denumirea de „biserică”. De exemplu, în România, pe lângă Biserica Ortodoxă Română, există 10 culte recunoscute de stat care au în titulatură numele de „biserică”.

38. A mai fost folosită în teologia ortodoxă denumirea de „biserici” pentru comunitățile eterodoxe?

Da. La Sinodul din Creta s-a evidențiat că acceptarea denumirii istorice de „biserici” pentru comunitățile eterodoxe nu reprezintă o inovație, pentru că, de fapt, nu este recunoscut caracterul eclezial ortodox al acestor comunități, ci doar denumirea lor istorică. Astfel de denumiri au mai fost folosite de-a lungul timpului. De exemplu, Sinodul Constantinopolitan din anul 1484, care a condamnat încercările forțate de unire a ortodocșilor cu Biserica Romei, din perioada sinoadelor unioniste de la Ferrara - Florența (1438-1439), folosește în slujba de primire a celor de alte credințe la Ortodoxie termenul de „biserică” și pentru comunitatea creștinilor catolici (apuseni), susținând că

cei care revin de la catolicism la Ortodoxie trebuie să renunțe la învățăturile dogmatice eretice „și la restul obiceiurilor Bisericii lor” (I. Karmiris, *Ta Δογματικά και Συμβολικά Μνημεία της Ορθοδόξου καθολικής - Εκκλησίας*, τόμ. II, Atena, 1953, p. 988).

Alte autorități ale Bisericii Ortodoxe care nu pot fi bănuite de faptul că s-au îndepărtat de la dreapta credință, dar au folosit termenul de biserici pentru comunitățile eterodoxe, sunt: Sfântul Vasile cel Mare (sec. al IV-lea), Iosif Vryennios (sec. al XIV-lea) sau Sfântul Marcu Eugenicul (sec. al XV-lea), Enciclica Patriarhilor ortodocși din anul 1848 sau, mai recent, Sfântul Nectarie de Eghina († 1920) și alții.

Când unii teologi sau unele sinoade au vorbit de „Biserica Romei”, după schisma acesteia din anul 1054, ei nu au trădat Ortodoxia, deoarece nu au recunoscut vreo altă Biserică adevărată în afara Bisericii Ortodoxe. De pildă, Sfântul Marcu al Efesului se adresează „Preafericitului Papă al Vechii Rome” cu aceste cuvinte: „Până când cei care sunt ai Aceluiași Hristos și ai aceleiași credințe o să ne încăierăm și o să ne măcelărim unii pe alții? Până când închinătorii Aceleiași Treimi ne vom mușca și ne vom mânca întreolaltă (cf. Gal. 5, 15) până ce vom ajunge să ne nimicim unii pe alții și să fim desființați de vrăjmașii cei din afară?” (Sfântul Marcu Eugenicul, *Opere*, vol. I, Ed. Pateres, București, 2009, p. 199). Așadar, înțelegem faptul că, deși acest sfânt ierarh ortodox se dezice de greșelile creștinismului apusean, nu renunță la idealul unității tuturor creștinilor în credința cea dreaptă.

Prin urmare, acceptarea denumirii de „biserici” pentru eterodocși nu reprezintă o inovație a Sinodului din Creta. Manuale de dogmatică ortodoxă binecunoscute (precum ale lui P. Trembelas, I. Karmiris, Pr. D. Stăniloae) vorbesc de „biserică romano-catolică” sau de „bisericele protestante” și nu s-a considerat că această terminologie reprezintă o abatere de la dreapta credință, deoarece prin aceste denumiri nu a fost recunoscut caracterul eclezial ortodox al comunităților respective, ci doar denumirea sau numele istoric de „biserică”. Folosind expresia „biserici eterodoxe”, care s-au îndepărtat de la credința ortodoxă, Sinodul din

Creta precizează totodată că „Biserica Ortodoxă este Biserica cea Una, Sfântă, Sobornicească și Apostolească”.

39. A aprobat sfântul și Marele sinod Declarația de la Toronto (1950)?

Nu, deoarece nu a fost cazul, ci doar s-a făcut o referire la acest document, pentru a exprima poziția ortodoxă față de dialogul ecumenic. În cuprinsul documentului Relațiile Bisericii Ortodoxe cu ansamblul lumii creștine, în articolul 19, este folosită o referire la Declarația de la Toronto (1950), unul dintre documentele de început ale „Consiliului Mondial al Bisericilor”, precizând faptul că acest Consiliu nu și-a propus niciodată să devină o supra-Biserică.

Prin citarea acestei Declarații în documentul Sfântului și Marelui Sinod, s-a dorit prezentarea cadrului statutar al Consiliului Mondial al Bisericilor, ca platformă organizată de dialog inter-creștin, care presupune libertatea de mărturisire a propriei credințe a celor implicați în acest dialog.

40. Acreditează cumva sinodul din Creta o „ecleziologie a ramurilor” care ar presupune existența mai multor biserici ca părți din biserică una sfântă, sobornicească și apostolească?

Nicidecum. Sinodul respinge categoric o astfel de abordare. În documentele Sfântului și Marelui Sinod sunt mărturisite foarte clar două adevăruri fundamentale: 1. Biserica Ortodoxă este „Biserica Una, Sfântă, Sobornicească și Apostolească” (Relațiile Bisericii Ortodoxe cu ansamblul lumii creștine, art. 1; 4; 21), ceea ce exclude orice formă de participare a eterodocșilor la viața internă a Bisericii Ortodoxe, și 2. „bisericele și confesiunile non-ortodoxe s-au abătut de la adevărata credință a Bisericii celei Una, Sfântă, Sobornicească și Apostolească” (art. 21) - propunerea delegației române, care subliniază ruperea sau îndepărtarea eterodocșilor de Biserica Ortodoxă.

Sfântul și Marele Sinod din Creta nu a acreditat în niciun fel ecleziologia ramurilor, ci dimpotrivă a denunțat orice formă de negocieri doctrinare, sincretism sau confuzie teologică: „Dialogurile multilaterale purtate de Biserica Ortodoxă nu au însemnat, nu înseamnă și nici nu vor însemna niciodată un compromis în materie de credință” (Enciclica VII, 20).

Sfinții Trei Ierarhi (30 ianuarie)

Scolile de învățământ teologic ale Bisericii Ortodoxe Române, prăznuiesc la 30 ianuarie pomenirea Patronilor lor cerești, Sfinții Trei Ierarhi Vasile cel Mare, arhiepiscopul Cezareei din Capodocia (+379), Grigorie de Nazianz sau Teologul (+389) și Ioan Gură de Aur patriarhul Constantinopolului (+407). Sfinții Trei Ierarhi ocrotitori învățământului nostru teologic și-au desfășurat activitatea lor multilaterală în a doua jumătate a secolului IV, „secolul de aur” al Bisericii creștine, după cum afirmă Ioan G. Coman în lucrarea sa *Geniul Sfântului Grigorie de Nazianz* (București, 1937, p.5), secol încă plin de adânci frământări religioase, datorate atât ereziilor cât și încercării păgânismului în ultimul ceas al existenței sale, de reafirmare în fața noii religii, creștinismul biruitor.

Rareori s-a întâmplat să se întâlnească, să strălucească pe cerul aceleiași epoci și să activeze în slujba aceleiași instituții o asemenea întreită constelație de luceferi luminoși, ca aceea a Sfinților Părinți, Marii Dascăli ai lumii (creștine) și Ierarhi. Trăind toți trei în aceeași vreme – mult frământatul secol al patrulea, plin de atâtea mari figuri istorice, de prefaceri și de evenimente decisive pentru destinul de mai târziu al Bisericii creștine. Activând în puncte diferite ale creștinătății răsăritene de atunci și cu mijloace și metode diferite, Sfinții Trei Ierarhi au lăsat Bisericii o zestre de o valoare incomparabilă, care reprezintă agoniseala de mult preț a geniului și a minții lor luminate, a vieții lor pilduitoare prin sfințenia ei și a muncii lor neistovite și creatoare, care luminează și astăzi cărările vieții noastre, ale celor ce suntem, sau ne pregătim să fim, ca și ei slujitori ai Domnului.

Sfinții Trei Ierarhi au fost adevărați deschizători de drumuri în lupta lor pentru progresul social din vremea lor, Sfântul Vasile cel Mare fiind și medic a excelat pe lângă multe altele în organizarea asistenței sociale. În Pont a organizat azile, orfelinate, școli de artă și meserii, case pentru reeducarea fetelor pierdute, spitale și leprozerie, în cunoscutul complex social denumit „Vasiliada”, ei s-au străduit continuu pentru egalitatea oamenilor, pentru îndepărtarea nedreptăților sociale, pentru

triumful păcii, pentru crearea unui om nou, după modelul lui Iisus Hristos. Au marele merit de fi contribuit decisiv la dărâmarea teoriei lui Aristotel conform căreia sclavul nu are rațiune și voință, adică n-are persoană, reintegrându-l pe sclav în viața și calitatea sa de om, admițându-l în comunitate și deschizându-i chiar porțile ierarhiei. Sfântul Vasile cel Mare recunoaște principiul că nu există o sclavie din natură. Intervine în unele cazuri, în favoarea sclavilor, încercând să atenueze diferențele dintre sclavi și stăpâni, ridicând problema pe plan divin, plan în care stăpânii sunt tovarăși de sclavie cu sclavii, fiind sub stăpânirea aceluiași Dumnezeu. Mai mult stăpânii trebuie să întoarcă sclavilor serviciile pe care le primesc de la aceștia. Sfântul Vasile cel Mare și Sfântul Grigorie de Nazianz hirotonesc într-un episcop un sclav eliberat de matroana Simplicia. Mai mult Sfântul Vasile recomandă primirea sclavilor în mănăstiri, atunci când sunt amenințați de cruzimea și imoralitatea stăpânilor după cum reiese din opera *Lupta Sfinților Părinți Împotriva sclaviei...* a Pr. Prof. Ioan G. Coman (în *Studii Teologice*, V (1953), nr. 3-4, p. 183). Sfântul Grigorie de Nazianz vede o singură cale pentru eliminarea profundelor contradicții economice și sociale ale vremii și anume, întoarcerea la starea paradisiacă, unde nu erau nici bogați, nici săraci, nici liberi nici sclavi, ci toți egali. Sfântul Ioan Gură de Aur a fost Părintele care s-a ridicat cu cea mai mare forță și indignare împotriva sclaviei, „Dumnezeu ne-a dat mâini și picioare ca să nu avem nevoie de servitori (sclavi)”. Venirea lui Iisus Hristos a înlăturat această situație: „Căci în Hristos Iisus nu este nici sclav, nici liber” (Galateni 3, 28). Sfântul Grigorie de Nazianz numit și Teologul a lăsat întreaga sa avere săracilor din Nazianz, iar Sfântul Ioan Gură de Aur averea, știința și talentul săracilor din Antiohia și Constantinopol, fiind supra numit „Ambasadorul Săracilor”.

În epoca cea mai gingașă a confruntării celor două culturi, ei au știut să imprime prin pregătirea și înțelepciunea lor orientarea cea mai justă a noii culturi creștine, au pus imensele lor resurse, talente și puteri de muncă în slujba Bisericii lui Hristos, pe care au slujit-o până la moarte, cu devotament nețărmurit, cu abnegație totală și jertfelnicie exemplară pentru slujitorii Domnului din toate timpurile

și locurile. Au avut o subtilă și profundă cugetare teologică în explicarea Sfintei Scripturi și în adâncirea, formularea și apărarea învățăturii de credință ortodoxă, cultură vastă și cuvânt în propovăduirea Evangheliei. Cei trei „Mari Dascăli ai lumii (creștine) și ierarhi” au înlesnit și au grăbit triumful complet și definitiv al creștinismului, căruia i-au dat mai ales prin opera lor scrisă, un prestigiu cultural neîntrecut. Toți trei au fost nu numai străluciți teologi și cărturari, vrednici ierarhi și luptători pentru mai bine pe tărâm social, ci și oameni de profundă și sinceră pietate, de aleasă și curată trăire și simțire religioasă, zeloși practicantși și apologetși ai rugăciunii, prin care ne pune în legătură cu Dumnezeu. Nimeni nu a iubit mai mult decât ei rugăciunea, n-a practicat-o mai des și mai cu râvnă, n-a vorbit mai bine și mai frumos despre foloasele, necesitatea și însemnătatea rugăciunii în viața religioasă, cum au făcut-o ei în opera lor scrisă. Au lăsat tagmei monahale în care s-au și integrat temporar acea prețioasă comoară de reguli, îndrumări și sfaturi cu privire la viața călugărească. Sfântul Vasile cel Mare și Sfântul Ioan Gură de Aur sunt autorii formularului (textului) celor mai importante și mai sfinte rugăciuni ale cultului ortodox, cele două Sfinte Liturghii care le poartă numele și care se săvârșesc și astăzi în bisericile ortodoxe de pretutindeni. Sfinții Trei Ierarhi sunt autorii ai multor și diferitelor rugăciuni din cultul ortodox. Pe când era patriarh al Constantinopolului, Sfântul Ioan Gură de Aur a pus să se zidească o biserică pe mormântul sfântului lector Marcian și a sfântului ipodiaton Martyrius, care, în urma unor acuzații nedrepte din partea patriarhului eretic Macedonie, suferise moartea ca un martir al Ortodoxiei. Biserica începută de Sfântul Ioan a fost terminată mai târziu de patriarhul Sisinie (426-427) după cum afirmă Sozomen în „Istoria bisericească” tradusă în românește de Iosif Gheorghian, (București 1897, p. 124-125). Ca patriarh al Constantinopolului, Sfântul Ioan a introdus în practica răsăriteană a împărtășaniei obiceiul, adus de el de la Antiohia, ca cei ce s-au împărtășit să consume îndată după împărtășire o bucată de pâine și o picătură de apă pentru ca să se evite pângărirea Sfintei Împărtășanii. Acest obicei i-a fost imputat ca fiind o inovație, el a fost privit de unii ca origine a anafurii (pâinea

binecuvântată) din practica ortodoxă. De numele și de activitatea Sfântului Grigorie de Nazianz și a Sfântului Ioan Gură de Aur se leagă și introducerea în cultul Bisericii răsăritene a uneia dintre cele mai mari și mai populare sărbători ale cultului ortodox, adică, Sărbătoarea Nașterii Domnului, prăznuită la data de 25 decembrie după obiceiul apusean. În răsărit Nașterea Domnului era prăznuită până spre sfârșitul secolului al IV-lea, odată cu Botezul la 6 ianuarie.

Iată pe scurt, câteva din meritele Sfinților Trei Ierarhi în domeniul liturgic, merite care se adaugă la celelalte și pentru care creștinătatea i-a așezat în rândurile Sfinților și îi cinstește ca atare. Într-adevăr pentru multele și marile lor calități, merite și servicii aduse Bisericii creștine, ei au câștigat admirația, respectul și dragostea contemporanilor mai întâi și apoi a urmașilor. La toate acestea au contribuit, pe lângă sfințenia vieții lor și nenumăratele suferințe, necazuri și greutăți cu care au avut de luptat din partea unora dintre contemporanii lor și pentru care posteritatea i-a asimilat, pe drept cuvânt, cu marii mărturisitori și martiri ai creștinismului. Aceste osteneți, sacrificii, biruințe și bucurii de păstori i-au răsplătit și i-au mângâiat pentru toate nedreptățile, jignirile și durerile îndurate, acestea i-au făcut sfinți pe care-i cinstea încă din viața turmei lor.

Cultul Sfântului Vasile cel Mare își are originea în marea admirație pe care și-a câștigat-o, încă din viață, atât din partea credincioșilor ortodocși cât și din partea ereticilor, a iudeilor și a păgânilor și care se vede și din epitetul de „Cel Mare”, ce i s-a dat chiar îndată după moartea lui, în cuvântarea funebă ținută de Sfântul Grigorie de Nazianz, care spune că Sfântul Vasile cel Mare a fost un martir între frații săi martiri. Ziua morții Sfântului Vasile cel Mare 1 ianuarie 379 rămâne încrustată în calendarul creștin ca ziua lui de sărbătoare, adică de cinstire, de pomenire, și de invocare din partea bisericii. Cultul Sfântului Vasile cel Mare s-a generalizat în toată Biserica creștină, iar renumele lui ca autor al Liturghiei sale s-a răspândit în lumea întreagă.

Cultura noastră contemporană, de parte de a abolii moștenirea trecutului a selecționat-o și a prelucrat tot ceea ce era mai valoros punând-o la dispoziția unui larg public creștin.

Ioan-Claudiu MOCA

Sfântul Ioan Gură de Aur (347-407)

Pentru că a fost un foarte bun orator în cele ce urmează redăm câteva din maximele sale.

„Timpul mahnirii nu e acela când suferim răul, ci când îl săvârșim. Haideți să-i ajutăm pe cei săraci, care ne cer asta și chiar dacă ne înșală, să nu dăm acestui lucru prea mare importanță. Fiindcă o astfel de bunătate, iertare și bine, merită fiecare dintre noi. Când îl hrănești pe cel sărac, socotește ca te-ai hrănit pe tine însuși. Aceasta e calitatea faptei noastre: cele ce le oferim se întorc asupra noastră. Mai bine să te afli în întuneric, decât să nu ai prieteni. Mai bine pâine cu sare la vreme de liniște și fără tristețe, decât o mulțime de platouri la vreme de mahnire și durere. Vrei să îți se facă bine? Fă și tu bine aproapelui tău.”

Spicuri din omiliile Sfântului Ioan Gură de Aur.

Despre dreapta și reaua întrebuințare a limbii: „Din vorba multă nu vei scăpa de păcat.”

(Pilde 10, 20) Limba este un organ prin care diavolul ne poate înșela cel mai bine, pentru a ne amăgi, pentru a ne pierde. Limba neînfrânată și gura nepăzită ne poate duce în mari păcate. Prin limbă săvârșim noi grele păcate și greșeli nenumărate. Iisus Sirah ne arată acest lucru: „mulți sunt cei ce au căzut în robie, dar mai mulți sunt cei ce au pierit prin limba lor.” (Sirah 28, 19). Cât de grea este această cădere ne-o arată același înțelept prin cuvintele: „Mai bine este a cădea prin acoperământ decât a cădea prin limbă.” (Sirah 20, 19). Sirah ne îndeamnă să nu cădem prin limbă: „Fă gurii tale ușa și încuietura.” (Sirah 28, 28). Nu că noi trebuie să ne punem lacăt la gură în sens literar, ci să nu spunem, vorbe deșarte. Pentru a ne păzi limba avem nevoie însă și de ajutorul lui Dumnezeu. Psalmistul ridicând mâinile spre cer zice: „ridicarea mâinilor mele, să fie ca jertfa de seară, pune pază,

Doamne, gurii mele și ușă de îngrădire buzelor mele.” (Psalm 140, 2-3). Psalmistul David se teme de a nu păcătui cu limba. Dar limba poate aduce și mare folos: Înțeleptul Solomon zice: „moartea și viața sunt în mâna limbii.” (Pilde 18, 21) La fel Iisus zice: „din cuvintele tale te vei îndrepta și din cuvintele tale, te vei osândi.” (Matei 12,37). Limba este ca o sabie. De exemplu: poți părăsi propriile tale păcate, dar poți și vătăma pe fratele tău. Cu limba poți rosti cuvinte deșarte fără să îți dai seama. Limba o poți pedepsi cu dinții. Este mai bine ca limba să sufere o mușcătură dureroasă, decât, în focul cel veșnic, să dorească în zadar o picătură de apă, și să fie lipsită de toată mângâierea. Prin limbă pot veni o mulțime de păcate: injurii, vorbe de mânie, de ceartă, minciuni etc. „Cum poți să vorbești vorbe murdare și apoi cu aceeași gură să te împărtășești cu Trupul și Sângele Domnului, Iisus Hris-

tos. Iar odată cu limba trebuie să ne păzim și inima curată de toată viclenia și răutatea împotriva aproapelui tău și tot așa trebuie să păzim și ochii și urechile. Sau este oare cuviincios, ca pe de o parte să auzi glasul cel ceresc al îngerilor, iar pe de alta cu aceleași urechi să ascuți cântecele cele necurate?”

În cinstea Sfântului Ioan Gură de Aur, Biserica Ortodoxă a rânduit mai multe zile de pomenire: 13 noiembrie, când se pomeneste trecerea la Domnul a sfântului; 15 decembrie, când se pomeneste hirotonirea sa ca arhiepiscop al Constantinopolului; 27 ianuarie, când se săvârșeste pomenirea aducerii moaștelor Sfântului în Constantinopol; 30 ianuarie, când este sărbătorit împreună cu Sfântul Vasile cel Mare și cu Sfântul Grigorie de Nazianz.

prof. Amalia STANA

ȘTIRI

IPS Părinte Timotei al Aradului și-a sărbătorit ocrotitorul spiritual

Luni, 22 ianuarie 2018, clerul și credincioșii arădeni îl sărbătoresc pe Arhipăstorul lor, pe Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Timotei al Aradului. Înaltpreasfinția Sa și-a sărbătorit ocrotitorul spiritual în ziua de Ziua de pomenire a Sfântului Ap. Timotei prin participarea la Sfânta Liturghie săvârșită în Catedrala Arhiepiscopală „Sfânta Treime” din Arad. Această zi a devenit sărbătoare pentru preoții și credincioșii Arhiepiscopiei Aradului, întrucât Înaltpreasfințitul Părinte Timotei, încă din anul 1969, de la slăvita zi de prăznuire a nașterii Sfântului Ioan Botezătorul (24 iunie), are rânduit ca ocrotitor de suflet pe acest mare sfânt, ucenic al Sfântului Ap. Pavel.

La orele amiezii, în sala festivă a reședinței arhiepiscopale Înaltpreasfinția Sa a fost înconjurat cu multă dragoste de oficialitățile centrale și locale, reprezentanții celorlalte culte istorice din municipiu, aflându-ne la jumătatea Săptămânii de Rugăciune pentru Unitatea Creștină, reprezentanți ai școlilor din eparhie, ostenitorii Centrului Eparhial, preoții, monahii și monahiile din Eparhia Aradului. Chiriarhul a adresat celor prezenți un cuvânt de mulțumire și de binecuvântare.

IPS Timotei a primit, pe lângă urări de sănătate, foarte multe flori din partea celor prezenți.

Mulțumind mai întâi Bunului Dumnezeu pentru toate binefacerile revărsate asupra părintelui nostru sufletesc, Îl rugăm pe El, Dătătorul a tot binele, să întărească prin Harul Său ceresc, pe Ierarhul nostru, cu sănătate îndelungată și cu sporite puteri sufletești, spre slujirea cât mai rodnică a Bisericii strămoșești și a semenilor noștri.

Sinodul Mitropoliei Banatului s-a întrunit la Arad

La reședința arhiepiscopală din Arad a avut loc marți, 23 ianuarie a.c., prima întâlnire din acest an a ierarhilor din Mitropolia Banatului, sub președinția Înaltpreasfințitului Părinte IOAN, Mitropolitul Banatului. La sinod au fost prezenți Înaltpreasfințitul Părinte TIMOTEI, Arhiepiscopul Aradului, Preasfințitul Părinte LUCIAN, Episcopul Caransebeșului și Preasfințitul Părinte PAISIE Lugojanul, Episcop vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei.

În cadrul întrunirii au fost analizate teme precum: analiza și sintetizarea în observații unitare a proiectului de text, conform dispozițiilor hotărârii Sinodale 9417/18 decembrie 2017; analiza și sintetizarea în observații unitare a proiectului de text conform dispozițiilor hotărârii Sinodale 9418/18 decembrie 2017;

Au urmat apoi discuții cu privire la organizarea de manifestări cu caracter bisericesc și cultural consacrate Centenarului Marii Uniri de la 1918, la care să ia parte

preoții, monahii, studenții teologi și seminariștii precum și credincioșii din fiecare eparhie, urmărindu-se astfel intensificarea activității pastoral-misionare din cadrul eparhiilor din Mitropolia Banatului.

Sinodul mitropolitan se reunește de mai multe ori pe parcursul unui an, prilej cu care sunt discutate probleme privind intensificarea misiunii pastorale în comunitate și chestiuni de ordin administrativ.

Mitropolia Banatului are în componență trei eparhii: Arhiepiscopia Timișoarei, Arhiepiscopia Aradului și Episcopia Caransebeșului, iar membrii Sinodului mitropolitan al Mitropoliei Banatului sunt: Înaltpreasfințitul Părinte IOAN, Mitropolitul Banatului, Înaltpreasfințitul Părinte TIMOTEI, Arhiepiscopul Aradului, Preasfințitul Părinte LUCIAN, Episcopul Caransebeșului, Preasfințitul Părinte PAISIE Lugojanul, Episcop vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei și Preasfințitul Părinte EMILIAN Crișanul, Episcop vicar al Arhiepiscopiei Aradului.

Prăznuirea Sf. Maxim Mărturisitorul la Paraclisul Facultății de Teologie Ortodoxă din Arad

Duminică, 21 ianuarie 2018, profesorii și studenții Facultății de Teologie Ortodoxă „Iarion V. Felea” din Arad, l-au prăznuit pe Sfântul Maxim Mărturisitorul, unul dintre ocrotitorii spirituali ai Paraclisului din curtea facultății. Cu acest prilej, Sfânta Liturghie a fost săvârșită de Întâistătătorul Eparhiei Aradului, înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Timotei, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, în prezența studenților teologi și a credincioșilor prezenți la sfânta slujbă.

Din soborul slujitorilor au făcut parte părinții profesori slujitori la Paraclisul Facultății: Pr. Ștefan Negreanu, Pr. Lucian Farcașiu, Pr. Ioan Lazăr, Arhid. Tiberiu Ardelean, inspector eparhial precum și foști studenți ai Facultății, acum preoți în parohiile eparhiei noastre. Răspunsurile la strană au fost date de asemenea de un grup format din studenți, masteranzi și absolvenți ai Facultății de Teologie arădene.

Chiriarhul arădean, pe marginea citirilor scripturistice ale duminicii (1 Timotei 4; Luca 19) a vorbit celor prezenți despre „Acoperământul sufletului”, sub care, după cum zice și rugăciunea din Rânduiala Sfintei Împărtășanii, nu are nimeni vrednicia a primi pe Domnul euharistic, decât prin pocăința ce aduce îndreptare. Ori, harul dumnezeiesc pune începutul mântuirii, chemând la conlucrare credința și faptele bune, după cum învață mai ales și Sfântul Maxim Mărturisitorul, unul dintre ocrotitorii paraclisului studențesc și cum deprind și ucenicii în ale teologiei întocmai, având și exemple din vremea mai apropiată în personalitatea Episcopului Ioan Ignatie Papp, participant la Marea Unire din 1918 și a Părintelui Prof. Dimitrie Țichindeal, de la a căror trecere la cele veșnice se împlinesc în aceste zile 93 de ani și respectiv 200 de ani, a amintit Înaltpreasfinția Sa.

La sfârșitul Dumnezeieștii Liturghii au fost bine-

cuvântate prinoasele aduse întru cinstirea Sfântului Maxim Mărturisitorul și de asemenea, a fost săvârșită o panahidă pentru vrednicul de pomenire episcop al Aradului Ioan Ignatie Papp, episcopul care a participat la Marea Unire din 1918, la împlinirea în această zi a 93 de ani de la trecerea sa la cele veșnice, precum și pentru Părintele Prof. Dimitrie Țichindeal la împlinirea a 200 de ani de la trecerea la cele veșnice.

Părintele Ștefan Negreanu a mulțumit Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop Timotei pentru dragostea părintească arătată întotdeauna părinților slujitori de la Paraclisul Facultății, precum și pentru grija și atenția acordată studenților teologi, arătându-și prin aceasta permanenta preocupare a Înaltpreasfinției Sale pentru bunul mers al școlii teologice arădene și pentru formarea duhovnicească a viitorilor preoți.

Duminica a XXXII-a după Rusalii la Catedrala Veche din Arad

În Duminica a XXXII-a după Rusalii, 21 ianuarie 2018, Preasfințitul Părinte Emilian Crișanul, Episcop vicar al Arhiepiscopiei Aradului a săvârșit Sfânta Liturghie în Catedrala Veche din Arad, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi. Din sobor au făcut parte: Părintele Flavius Petcuț, protopopul Aradului, Părintele Cristinel Ioja, decanul Facultății de Teologie Ortodoxă din Arad, Părintele Traian Micoroi, parohul Catedralei Vechi, Părintele Teodor Pavel, Părintele Eugen Crișan, Arhid. Mircea Proteasa, Arhid. Gheorghe Lehaci și Arhid. Iov Orădan.

La momentul rânduit, Ierarhul a ținut un cuvânt de învățătură în care a tâlcuit Evanghelia zilei (Lc. 19, 1-10) care ne prezintă pe Zahau vameșul, ca model vrednic de urmat în recunoașterea și asumarea păcătoșeniei, pentru dobândirea mântuirii. Este necesar ca noi să conștientizăm că suntem păcătoși și să recunoaștem și să mărturisim păcatele făcute în scopul îndreptării și a înălțării spirituale. Pocăința este îndreptare în mod conștient și voluntar. Fiind astăzi și pomenirea Sfântului Maxim Mărturisitorul, unul dintre cei mai înțelepți și echilibrați Sfinți Părinți ai Bisericii, Preasfinția Sa a prezentat credincioșilor prezenți parte din viața și opera destul de cuprinzătoare și plină de tâlcuire surprinzătoare, de o adâncime rar întâlnită, a acestui mare teolog.

În cadrul sfintei slujbe mulțime de credincioși, tineri și vârstnici, s-au împărtășit cu Sfintele Taine. La finalul Sfintei Liturghii, Ierarhul, înconjurat de soborul slujitor, a săvârșit slujba de pomenire pentru Episcopul Aradului Ioan Ignatie Papp, numit „episcopul Unirii celei Mari”, la împlinirea în această zi a 93 de ani de la trecerea sa la cele veșnice. Răspunsurile liturgice au fost date de Corul mixt al Catedralei Vechi, condus de conferențiar universitar dr. Mircea Buta.

(Știrile au fost preluate de pe site-urile episcopiaaradului.ro și basilica.ro)

COMITETUL DE REDACȚIE

Președinte de onoare: ÎPS. Dr. TIMOTEI SEVICIU, Arhiepiscop al Aradului
 Redactori coordonatori: Pr. IOAN TULCAN, Pr. CRISTINEL IOJA
 Secretari de redacție: Pr. ADRIAN MURG, Pr. CAIUS CUȚARU,
 SORIN GHEORGHE SĂPLĂCAN
 Administrație: Pr. FILIP ALBU, Pr. LUCIAN FARCAȘIU

Articolele și corespondența se trimit pe adresa redacției:

Str. Academia Teologică, nr. 9, Arad
 Tel/Fax: 0257-285.855, calea.mantuirii@yahoo.com
 Tipărit la Poudique srl Arad.
 ISSN: 1582-1951; Preț: 1 leu
 Costul unui abonament este de 50 lei anual.